

1991年3月26日，在《人民日报》上，

ԵՒՍԲԻՆԸ, Ընդգրկողի Հետ Դաշնակցությանիման միջ: ՊՅՐ - ԼՐ-
սկսք: Կարգերը՝ Հնարք մենքն:
ԴԱՎԼԵԼԱՆ՝ Ըստն աղբի:
ԱՆԻԿԵԼ՝ Հնգկողմանիի գեղերը: Իրանուստ իմագրու-
թիմն միջ:
ԴԱՌԱՍԱՍԱՆ՝ Դառնուրեան իրանուսթիմանի ինդիկը: Ըստ-
ն աղբի:
ՍՈՄԲԵԼԵՆ ՏԵԲԼԻՒԹԻՒՆ՝ Էրկրնի գիմնի: Բեղիկայի
գեղնի լիմնալի:
ԻՄԻԵԻԿԸ, Սոսնի Դեղուրի ինն է, անոր Հեռանուսթ ինն
նիքը:
ԴԵԻՍԻՄԵԼԵԼԵՆԸ, ԵՂԻՍԵԼԵԹ ԽԱՅԵԼԵԼԵՆ ԺԵՄԵ-
ՆԱԿԵՆ ՎԵՊ ԻԼԸ:
ԸՆԴԻԿԵԼՍԵԹՈՅ ՎԻՃԱԿԵՆ ՀԵԴԻՍԱՍԱՆԻ ՄԵԼԸ:
ԻՄԵԼԵԼԻՄԻՐԸ, ՊՐ - Միմայախնի աղբի չործարանի
Վարդարուրթիման միջ: Վարդի ինդ:

ԱԻՍՏԻՆԱ

ՊՆԷՆՆԸ, 21 ՆՈՅԵՄԲԵՐԻՒ՝

ԸՆԴՏՐԵԱԿԱՆ Եւ անդդիական կոտաժարութեանդ
մէջ առ օրերս մասնաւոր դաշնակցութեան մը փոխ
կը խօսուի որուն վերաձանն է Հնդկաստան Տե-
ղապահան [Թէկով] Էւրոպայի հետ կապել: Աւս-
տրիա իր փոխ կ'ասնու Ռոտուկային մինչեւ Ա-
դըքսանդրիա ներքնածովեան հետադիր մը գնել,
իսկ Անգլիա Առեկէն մինչեւ Հնդկաստանի մեծ
քաղաքներէն մէկը պիտ'որ չորանակէ: Բւստրիա
իր հոլմանէ պայման կը դնէ որ Անգղիա յառձն
առնու առ դիծը լ'ըննալէն ետքն Հնդկաստանի
ամէն լոքըն ստոր փոպէն խրելու եւ տրիշ ծամ-
բոյ չորածակ: Կ'ըսուի [Թէ դաշնակցութիւնը
լ'ըննալու մաս է եւ, գործադրութիւնն՝ երկու,
կողմանէ ստորագրուելուն պէս պիտ'որ սկսի:

— Պր. Լ. Եսեփ վարդապետն ճարտարագետն ամսոյն 14ին Թրեքա հասաւ եւ հետեւեաց վաճառականներէն մեծ ընդունելի լինէն գտաւ : Գաղթին կառավար ուղարակեալ տեղակալ Մերգելես սեպուհն իր պատուոյն համար փառաւոր կոչուեց մ'ըրաւ՝ որուն շատ ակնաւոր անձնիք եւ օտար տէրութեանց հիւպատոսներ հրաւիրուած էին : Կոչուեցին ժամանակ Մերգելես սեպուհն ամսունեան վեհախորտ առ լիմանին վաճառականութեան սգախն համար ունեցած ինտոյքին եւ Ուելկի չրտեյքին բազմուելուն համար ըրած զիջման վրայ համառօտ խօսք մը խօսեցաւ. որմէ ետքը կոչուածնք նոյն վեհապետին կենդանութեան գինի խմեցին : Ոմանեան հիւպատոսն առ խօսակցութեան պար

տասնամե տուտե եւ իր պետութիւնն կողմնէ քա-
ղաքապետին չնորհօգիւ եղտու :

— 1. Բարձրագույն դասի ընդհանուր կրթության պատ-
ճառաւ աղքատ մարմարեան կրթութիւնները ին-
քիւնընդհանուր համար մեծաւառ կայսրը 30,000
լիւր եւ սգաւաւառ կայսրու հին 3000 շնորհեց-
նելովն կայսրեական ընտանեայ աւել շնորհա-
մանն աս վարձանիս համար մեծ ստակի դաւառ-
նէր առին:

平 法 九 十 五

ՓԵՐՏԵՅ, 15 հարկաբեկիչ: Ընդարձակեան պաշ-
տանեաց Պր. Ըստպազուչի կարճ հրահայտելենէ:
ժողովարը ժամանակեաց: Իր յազարկաւորութեան
հանգեարը երեկ մեծ յառաւարձութեամբ կատա-
րուեցաւ: Իր տնցը Պր. Ռապէ արգարտութեան
պաշտօնեայ անուանեցաւ:

— Բանդա վերջերս զարդեալան օրէնագիր ժողովքը պիտ'որ բացուի, եւ քանի մ'անգամ ժողովուրդն ետորը նորէն պիտ'որ բացուի: Իր ընկեր պիտաւորը որոշմանց մէջ մէկն ալ աս է լիէ տըգիւր կատարարութեան հաճախեցող կողմեակցութիւնն հաւատարմութեան երգում պիտ'որ ընեն լիէ չէ:

ԱՆԳՂԻՄ

ԼՆԴՆԻ ԿԵՆՏՐՈՆԻ զօրաց շնորհատուտին մէջ քրտմ
վերջին յաղթութիւններն (Տեղեկին տոնաւին ու
Լուգնովի զգեկին սլաշարմանէ աղատիրը) յաւա
ցուած հետեւութիւնը չունենան: Տեղեկի մէջ
շնորհները մեծ քաջութեամբ 7 օր շարունակ
պատերազմելէն ետեւ աւերակի վարձած քաղաքն
Անգղիոյ: ոչ ձեռքը թող տուին: Ահմատանս անգ
ղիացի պաշտօնականի մը տուած տեղեկութիւն
ներուն նպէսով՝ շնորհներն իրենց վրայ թա
փուած գնդակի եւ ուռմիք անձրեւք բռնի տեղ
չընէրալ հաստատութեամբ տեղերնին կէշան եւ
յարձակող զնկերուն վրայ անգողար կրակ տե
ղային որով պարիսպներուն մասեւնալը շատ զմու
արին եղաւ: Ապաքի Դաշմիրի գրան սգ էլելլ
խնդիրն որովայն եւ Անգղիացեաց ճամբայ բացու
քաղքէն ներս մտնելու: Բողքին բնակչաց մեծ
մասն արդէն փախած էին եւ միայն պատերազ
մող տայտամարք զեւ քանի մը լնալ բռնած՝ յա

ստեղծող ինչնամեղն հեռու կը պատերազմէին: Անդ-
 դիական դպրն անդէն բնակչաց շատ անգթու-
 իմիւններ ըլլին եւ. քանի մը ասու մէջ 40—50)
 հոգի մեկտեղ ստիճով սպաննեցին: Բաղադն ամ-
 բողջ ասնուեւէն ետքը Պիլսըն գոյսպիտն երկու
 շաբաթեան դնդեր իրեկեց փախուող թշնամին հա-
 լածեւելու համար. ասոնցմէ մէկը Տեյչիի թաղա-
 բին երկու որդիքն եւ. մէկ աղգտիտնը բանեց եւ
 անմիջապէս հրացանով սպաննեց: Տեյչիի մէջ
 Անդղիացիք 2000էն աւելի ինդանսմ շատ գունդ
 եւ. ռուքն եւ. ուրիշ ռապիւսմներ բայց շատ քիչ
 վտուգ. գտան: Բազարն հիմա կ'ստարեալ անու-
 պատ մը կը նմանի, աները բոլորովին պարսպուած
 են եւ. փողպենքուն մէջ մօտենցը կըյտ կըյտ
 կեցած՝ ողբ կ'աղականեն: Մտըձայնըն ալ սկսաւ
 երեւածն ելլել:

Լուգնովին պաշարմանն աղատութեան վերջ
կապիտալայն հեռեւեալ տեղեկութիւնները կը
գրեն: Համբարդ պարագեան քաջութիւնը Լուգ-
նովին մէջ պաշարում տւողականներն ազնաւի
ժահունէ տղտակց, ազգայն իր զօրաց քիշու-
թիւներ թող չտար որ ինչամէջն դէմ ուրիշ
գործադրութիւններ քնէ: Լուգնովին մտնելը Կիւ-
մուրի բարձր ապստամբաց դուռը կենդանացած
է, որոնց թիւը 30,000-ի կը հասնի, եւ ամէն ձամ-
բանները բաւած է: Ըս այժմ ամենեւին Հափլու-
գին օդանւթեան խրկելու զօրք չկայ, որով կը
փախցուի որ առ քաջ զօրապետ իր պզտիկ գրե-
ղովը թշնամէջն բազմաթիւներն ուրեւոր ընկճի:
Լուգնով քաղաքը գտնաւորէ ապստամբաց ձեռքն
է եւ միայն քաղքէն երկու հարկաւորներ հեռու
գրեւորն օդանւ մէջ Եւրոպացիք ամբողջած էին:
պաշարմանն ապստակաւ Պաշարեալները վերջին
կոպտութեան հասած էին եւ որպէս ապստամբք
սկսած էին դուրսից քուն երկու տղան բանալ որ
զանիկայ մէջն բնակիչներովն օդ հասնեն: Եւտի
թագաւորութեան մէջ ապստամբութիւնն երթաւ
լով, ահագին կերպորոնք մը կ'առնու, եւ ամեն
մարդ կը համարի որ հոտակէ նորէն նստածելու
համար մեծ զօրութիւն ու մեծամեծ զոհեր հար-
կաւոր է:

[illegible]

նայ կապիտոլի ապստամբներն ուլ առ գնդին հետ միացան: Ընդգրկուցիլ հսկեա Սահմանը բռնադրին 50,000 ոստիկ խառնացած են:

— Եւրոպայի մէջ տիրած ստախի պահապանական պատճառաւ շատ գործարարներ իրենց գործերը դադարեցուցին կամ քիչցուցին, ու գործաւորաց ստակը պակսեցուցին: Եւ բանս քանի մը տեղ տեղահանեալ են: Իրանացի Լորիսն քաղքին մէջ յայտնի խոսիւթեան մը պատճառաւ եղաւ, ուր գործաւորը Պր. Ստրոյկին գործարարը կործանել ուղղեցին: Ոստիկանութիւնը մեծ ճգամը զանազան գրուեց, բայց խոսքարար սկսան տներուն պատահանները կտորել, ոստիկանք ստիպուեցան հրապարակաւ պարսկել եւ շատ մարդիկ վերադարձուցին ու բանտարկուեցին ետքը հազիւ խաղաղութիւնը նորէն հաստատուեցաւ:

— Եւսոյ 10ին Նոյեմբերի դրու հին Կիւրմանի մէջ վախճանեցաւ:

ՈՌԻՍԱՅԵԱՆ

Ինքնագործութիւնը կը գրեն: Հաստատուն տեղի ինքնացած կը ծանուցանեն թէ գերմանական տէրութիւններէն մէկու ջանքովն Ռուսաստան իր միջուկը հիմնադրեալ իշխանութեանց նկատմամբ բանաձ քիչեցը փոխուց: Կայն տերութիւնը Ռուսաց կառավարութեան առջեւ դրաւ թէ ինչպէս արեւմտեան մեծ տէրութիւն մը (Կապիտալ) կը քանայ երկու իշխանութիւնները միացընելով: Ըստարիտի եւ Ռուսաստանի մէջ մշակուեալութիւնը մը խոթել, որպէս զի տնով ինքն սկսելով մէջ ամենէն աւելի ազդեցութիւն ունենայ:

— Սեւաստորոքէն կը ծանուցանեն թէ Ըմբիկայի ընկերութիւնն իր գործողութիւններն սկսաւ: Եւ արդէն եւրոպայի նաւ մարիշ պղտիկ նաւեր ու շատ ուրիշ որսաւորապան նիւթեր ծովէն դուրս հանեց: Ոստիկան ամեն ընկերութեանը դուրս հանելը կարելի չերեւոր, որովհետեւ անոնցմէ շատերը կաւով եւ աւազով ծածկուած են:

— Կաւկասի կողմերէն եկած ընկերուն նայելով Օրպիւնան (Հոյաղդի) իշխանին դրոքը Չերքեսներու վրայ քանի մը նոր յաղթութիւններ ըրեր է: Նոյնպէս Չերքեսի կողմէն Ռուսք Չերքեսներու գէտ էրիւր յարձակում ըրեր է: անոնց յաղթեր են:

— Թիւրքմեններուն Պարսկաստանի մէջ ըրած ստպատակութիւնը շուտով դադարեալ համար Ռուսաց կառավարութիւնը Պարսից Թագաւորին խնդրեց զերկու զանգ մը դրոք խրկեց, որոնք պարսիկ դրոքը հետ մեկանց ստպատակներուն գէտ պիտ'որ գործեն:

ՕՍՏԱՆԵԱՆ ՏԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՍԵՐԱՆ Ժամանակներս Օսմանեան տէրութեան ասիական պատաներուն մէջ մահմետականները քրիստոնէից գէտ առեւտրութիւն եւ կառավարութեան նոր կարգադրութեանց գէտ ոտակ հակառակութիւն մը սկսան ցուցնել եւ քանի մը տեղ ալ ունեւ մարդիկ առ տներութեան զոհ եղան: Օսմանեան դահլիճն առ շաբաթ առ շաբաթ շատով առնելու համար կը ջանայ որ իր քրիստոնէաց հայտաւանց միջանկին որոշման ինկիլը եւրոպական տէրութեան հետ շատով ըմբռնէ: Փարսիցի մէջ մնալու քոչուրի գիտապատճողովն օսմանեան գրան կողմանէ Ելի փաշային տեղ Կուստ փաշան պիտ'որ խրկուի:

— Օսմանեան կառավարութեան եւ Բուլղարի մէջ եղած գիտութիւնն երկու կողման զինուորային վերջուեցաւ: Բարձրագոյն գուռն իր Պրիւսանէ կեցող գետտանն Ապանիայի դեսպան անուանեց, իսկ Բուլղար իր դատաւորնաւորի կեցող գետտանը Պր. Պրոմոնիկ Կատանդուաւորէն եւ կանչեց եւ իրեն գործակալ պարսկիս պիտ'որ խրկէ:

ԱՍԵՐԻԿԱ

ԵՐԱՆԻՍԵԱՆ մէջ տիրած գրամոց նեղութիւնն որն որ նաեւ Եւրոպայի վրայ մեծ ազդեցութիւն ըրաւ ու շատ սնանկութեանց եւ առուտարի դադարեալ պատճառաւ եղաւ, Կիւրանեալ տէրութեանց ապահովութիւնը մեծ վտանգի մէջ ձգած է: Ըստ գործարարներ իրենց գործերը դադարեցուցին եւ գործողութիւնը թող տուին որոնք անգործ մնալով սկսան ամեն տեսակ չարիք գործել: Ըմենէն աւելի Նոր Եւրոպի մէջ ստոնց յստեղիս թիւն աւելցած է ուր ստիկանութիւնն ամենեւին զօրութիւն չունի իրենց գէտ գնելու: Ըմեն գիշեր բաղնիքի քաղաքացիացի եւ ստիկանաց պարանոսն ու կողպտուած մարմինները փողոցներու մէջ կը դնուին: Ոստիկան առ գաղութեան պատճառաւ եղած սղանութիւններն տեղի վտանգաւորն ու զարհուրեցիկ պարզ զուարճութեան համար կ'ընծ ոստիկանութիւններն են: Չարագործաց վայրենութիւնն ան աստիճանի հասած է որ գաշտնով կամ տարձանակով մը մարդ մը սպաննել իրենց զուարճութեան նիւթ մ'ըրած են եւ առ պատճառաւ շատ անմեղներ իրենց կեանքը կորսնցուցին: Կէշն առ է որ շարագործք իրենց ըրածին պատիժը չեն ընդունիր՝ որով աւելի եւս համարձակութիւն կ'առնեն:

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆՔ

ԵՂԻՍԱԲԵԹ

ԽՈՅԿԱՐԱՑ ԺԱՄԱՆԱԿԵՆ ՂԵՊ ՄԷ

Կրացի ապականերու ու կոմսերու ու Նոյն խոյ իր հետապնդութիւնն հետ շարունակ կուրց մէջ էր: Եւրդէն շատերուն գրեականները կործանած եւ ինչքերն յափշտակած, եւ դիւրեք իրենց ընտանեօրը տրտած էր: Նաեւ փախերու ալ չէր խնայած: Ընտնց վրայ պիտ'իս ծանր հարկեր կը դնէր, որ շատ քիչերը կրնային ճշդի վճարել: Ըն փախը՝ որ կը տրտնոր ու հորի չէր ի տար, դալել աւարտանէր, եւ անոնց հանգարտ բնակիչները, կէս մը մնայնել ու կէս մ'ալ քշել կու տար:

Եւսպէս Եւրոպիկոս Կրկաթի, փոխտնակ իր հարստակաւորութեան գիծած հոյք մ'ըլլաւ, իրենց երկեցուցիլ խառնալան միջ էր: Եւր դանձ գտնէի վրայ կը գիշեր, իսկ աղքատներն ու նեղակ հագաւանները չքաւորութիւն ու աքսոր կը կրէին: Կիւ էր ուրը, բարձրագոյն տրտուելը ու հոտաբակաց տեղահանութիւնը: Բայց ոչ որ կը համարձակէր փախուցեալ աղաւթներն եւ արգար արտունջն ստապարուն իշխանին ականջը հասցնել:

Բայց վերջապէս առ ժողովրդեան ողբը բարեպաշտ մարդու մը սիրտը պիտ'իս մը խոյնց, որ յանդգնեցաւ իշխանին առջին ելլել, եւ արձակ համարձակ հոտապանց իրաւացի քանքատն առ ընէր գնել: Առ մարդը, Ստրոյկի Կանքաւ երկեղած եղիկաւորսն էր: Եւրիակ տոնոց վախնալու երաւ անոր աղջուր, ու համարձակ իր խոտաւորներն եւ անխոտաւորները յոնդիմանեց: Յիշեցուց իրեն յաւիտենական եւ տրտուր դատաւորը՝ որուն առջեւ նաեւ իշխաններն ու Թոյաւորները համար պիտ'որ ամեն եւ աղաւթի իրեն ծնկան վրայ եւ արտաւոր որ դտնուց ըլլայ գիծած ու տրտար:

Բայց երկաթի հոյքի ու սիրտ ունեցող յաւատարմութեամբ կեցաւ ու պտտեական եղիկաւորսն ալ աղաւթը ծուրը բրաւ եւ բարեպաշտ ու երկեղած մարդը թողուց գնաց, առ հարստական խոսքերն ըսելով: Աստուած երկինքն իրեն կը որոհէ, իսկ երկիրը կաւայ մարդկան, որպէս զի ինչպէս որ կ'ուրեն ու կրնան պիտ'իս տրտաւորին: Եւ խոսքերը ըմբռնող անգաթ իշխանն արհաւիր հարհաւ ծիծաղով մը, եւ ուրտաւորն Կանքաւ գգեակը թողուց գնաց:

Եւ շարունակեան շախմ լցուած էր, Աստուած

նեղակ ժողովրդեան ողբը լսած էր, եւ անկից զիրենք աղաւթեց: Օր մը Լուգովիկոս որսի գնաց, եւ հոն ձին դահլիճէ ինարով, մահացու փութաւորեցաւ, մտաւոր փանք մը տարուեցաւ, ուր քանի մ'օր ետքը, չէ թէ իբրեւ ճշմարիտ զղջալեալ, այլ կերպարանաւոր քարեպաշտութեամբ մեաւ: Ստրոյկ է մահուան ժամանակ շատ աղօթք ըրաւ, նաեւ վերջին թոշակն ուլ առաւ, բայց յափշտակութեամբ ստացած բաներէն դանկ մ'ալ ետ չի դարձուց:

Եւր մահուան լուրը ժողովրդեան մեծ ուրախութիւն պատճառեց, ամեն մարդ Եւսոյ ճշմարտ հակալ կ'ըլլար որ զիրենք վերջապէս աղաւթեց: Բոլոր երկրին մէջ եւ ոչ կաթիլ մը արցունք թափուեցաւ: միեւն քրիստոնէ իր ամենայն ու Հերման իր որդին, լուսկեամբ ու ծածուկ անոր վրայ կու լային:

ՍՏ Աստուած անոր հոգիդն տրամի ոյսպէս կ'աղթէր որսաւորը բարեպաշտ պիտ'իս, Թողութիւն Աստուած ինծի ու իր որդւոյն հասուցած փախըր:

Քրիստոնէ բարեպաշտ ու աղաւթեան կին մըն էր, եւ քան աղբիլ աւելի ցուալի վտեր կրած էր: Թէ որ Լուգովիկոս անոր առաքնութեանցն ու առաւելութեանցը կէսը միեւն ունենոր, սուղիւ անոր վիճակը, բախար նախանձի բան կ'ըլլար: Ստրոյկ է ինչ իր մեծամեծ յարեքարութիւններով, իր երկանք բրած անխոտաւորութիւնը շաբաթ էր: Բայց ամեն բան չէր կրնար տրտուել աղաւթեան կնիկը: Ինչու որ Լուգովիկոս անխոտաւորութիւն անխոտաւորութեան վրայ կը դիւրէր, եւ անոր բրած գաղտնի չարիքներուն շատերը իրեն ծածկուած կը մնային: Եւ բայց ասիկց, իր ձեռուրները պնպէս կապուած էին որ, ստանց կարող ըլլալ: օգնել ստիպուած էր լուսկեամբ հոտաւել ու լալ, ու ինքն ժողովրդեան վրայ ուղալ: Եւստ հեղ ինչ եւ աղիւ որդին անգաթ հարկն թշուամնաւեցան ու շարքարուեցան զիրքը զգաւարներու, մեղմացընելու, եւ կամ ինչ անխոտ գործքէ մը եւ կեցընելու ջանաւորն համար: Որովհետեւ բարեկութեան ժամանակ Լուգովիկոս կը նմանէր կատաղի գազանի մը, որմէ որ պէտք է հետանալ ու փախչիլ անոր զոհ ըլլալու, համար քրիստոնէին առ վշտայր մամանակ, մի միակ միւթիթարութիւնն եւ ուրախութիւնը ու հաստատուն փառահանութիւնն էր, ինչ Հերման, իր մեղհատիկ որդին, որն որ ամեն կողմանէ հօրը հակառակն էր, որ մը գրգռուի ու նեղակ հագաւանները դարձեալ պիտ'որ երջանկացրէ: Եւ առ բան ինչ իրաւամբ ալ կրնար յուսալ: փառն զի զՀերման շատ աղեկ կրթեալ էր, եւ աղեկ ալ նշաններ կը տեսներ փառն: Հերմանն որուն վրայ բոլոր աղգին ակնկալութիւնը կը հանգէր, անմիջապէս հօրը մահուանէ ետեւ ընդհանուր ուրախութեամբ աշխարհակոմ հրատարակուեցաւ: Բողոքողեան ակնկալութիւնն ալ պարապի չելու: Նոր աշխարհակոմը ամեն բանէն յառաջ ջանաց իմաստուն, ինչձանաւոր ու աղաւթ խորհրդականներ ընտրելու, ու մեկի բրաւ ան ինչ ու տեղար շողորդները, որոնք միեւն շահաւորութեամբ ու փառապիտութեամբ հօրը քով մնալու դատած էին: Ըմենէն աւելի արտաւոր անձ, գտաւ զԱպուրըր, անխոտոր մը որդին, որն որ իշխանական տան կրծանկութիւնն ինչպէս նաեւ հայրենաց լաւագուտութիւնը սուտակ կը սիրէր ու կը բարձար: Կր ամեն կողմանէ անեցած ստաւելութիւններն եւ առաքնութիւնները զիրքը երկաւոր իշխանին աշխի պնպէս հաճոյ ցուցուցած էին որ զիրք իրեն հաւատարմ բարեկամ ընտրեց:

Հերման ու Ապուրըր, որոնց հաւատար հաստիկն ու հաւատար զգաւմանները բարեկամութեան կապը միշտ սերտ ու հաստատուն կ'ընէին, ծուրանալ բոլոր Թուրքիայ ու Հեաւէն ճամբորդութեան ելան: Բայց աղաւթարի իշխանները ամեն կողմ աղքատութիւնն ու թշուառութիւնն գտան, ամեն անգ Լուգովիկոսն անգթութեանց տնով մնացորդները: Եւրպատ հիւրանաններուն ինչ:

Տուրքիայի, Կորեայի և Կանադայի զինուորական ուժերը, և անսպասարկ դարձած զառանգական տեսակի, երկու բարեկամները կարեկցութեան դասն արտասուք լնալիցին:

Այնքան ևս օգնութեան համար, սիրելի Արարի, կոնսլէյ, Հերման: Ղափն զի, ինչ բանի էր ծառայել: Կոնսլէյ զիցուած գանձերը, ինչ բանի էր փոխել արքունիաց մէջ անշտի մեծ փաստաւորութիւնները, երբ որ իմ հապառափներէս հարկաւորները, ինչ բանի էր զգուշացնելու և արքունիաց, կը ներդրէին ու կը նուազէին: Այն սիրելի բարեկամ, ինչպէս որ զգուշացնելու արքունիները նորէն ետ պիտի որ հանձնէ, եւ յափշտակուած ինչ բանի էին ետ պիտի որ տամ, կործանուած ու քանդուած դիւաններն ու փառքները նորէն պիտի որ կառուցանեն, Ժողովուրդեան խեղճութեանը պիտի որ յետ և նորէն երջանիկ պիտի որ ընեն:

Այն, ազնուական իշխան, այն սիրելի բարեկամ, կոնսլէյ զարդեր աւարտութեան արքունիքով: Ըրէ ասիկա, և ան տանն հապառափ անքեր զբեղ կ'օրհնեն, ու բիւրուսը բարեկամն ու երախտագետ սրտեր քեզի համար: Երկրորդէն էր ընտելութեան կը խնդրէին: Ստուգիւ սիրելի Հերման, ասիկա ըրէ, եւ բոլոր հայրենիքը նորէն էր բանիկ կը ըլլայ: Նաեւ ի սեր որդեղն հարգ գեղեցիկներն փոխ ալ անեղք չեն կորուստ:

Այն ծածկողութեան վերջը հասած էր, փան զի իրենց գլխաւոր փառքներն հասած էին:

Այնուպէս բարեկամները թագաւորանիստ քաղաքը դարձան: Ինչպիսի մեծ էր կը ըլլան ինչն ու բարեկամները: Այսպիսի ծածկողութեան մը ընելու յառաջագիծը իրմէ էր, որուն բարի հետեւութեանն էին արդէն յառաջաց տեսած էր, ինչու որ իր որդեղն սրտին բարեկամն ալ զէկ կը ծառայէր, եւ անոր փոքր հիմնով, ամէն բարիք իրմէ կը ստանար:

Հերման իր իշխանական խօսքը բանից: Իր նոր խորհրդականները գովելին անոր ազնուական գիտաւորութիւնը, որն որ անմիջապէս քիչ մը վերջը յաւաքութիւնը բաժանեալ հասարակութեան ի գործ դրուեցաւ: Հարուստ գանձատունը ստացուեալ քաղաքացաւ, բայց ժողովուրդը կը ընտելէ ու երջանիկ եղաւ: Կար ընտելած փաներուն խորաններուն վրայ ջերմ նուերներ եւ աղօթքներ բարձրացան, այնուպէս իշխանական ընտանեաց համար յախտեալական պարգիւ տուին: Կորոզ չեղեալ զինուորական փոքր ու բարեկամ խնձորներու մէջ, երկուստեք ազնուական իշխանին հապառափը կ'ընդհանրէ հայեցին: Եւ երջանիկ գեղացւոյ խրճիթներուն մէջ դարձեալ զուարթ ժողովուրդեան երգեր լնագային: Մեծն ու պարտիկը, հարուստն ու աղքատը, սիրով ու յարգական երկիւղով, «Հերման ու Գրիտան», անունները կ'արտաբերէին, եւ բոլոր ժողովուրդը իշխանական աստիճան կ'օրհնէր, եւ ամէն որդեղն ողորդներուն մէջ զիրենք ալ չէին մոռնար: Կաեւ, Գրիտան ներսն ու Հերմանին սիրելի համար, զուարթութեան ալ ամենեւին չէին անիծեր:

ԳԼՈՒԽ Դ.

Զոռապիտանիստն ու պատի մի եւ անցն օրը:

Բաժանեալ արքունիքը, եւ մանաւանդ հիւանդոտ մայրը, սաստիկ բաղձնաբեր կը ցուցնէր, որ իր որդին ամուսին մ'ընարէ:

Հերմանն աւ բաղձնաբեր կատարեց, եւ ընտելեց իրեն կողակից գովելու Գրիտանին, Քաղաքի նշանաւոր Ազան կոմսին մէկ հասակի դուստրը: Եւ որ փոքրեւորութեանը համեմատ բարի ալ ըլլար, կընար մարդ տղաւական իշխանին կը ընտելէր:

Բայց բարի իշխանը զգուշացնելու ընտելութեան ըրած էր: Անոր մարմնըն փոքրեւորութեան նաեւ հոգեղն գեղեցիկութեանն ալ հետեւեցաւ: Երբ բայց աս անգամ զգուշացնելու մեծ մասնաձեւ էր: Երբ ինչ անոր գեղեցիկ ու նշանակիչ անունը բարեկամն ու ազնուաբար իշխանին մարտնչեան պատճառ եղած էր:

Գրիտանին կը կոչուէ իմ հարստ, գոչեց Հերման իր բարեկամին, զինքն ուրախութեամբ գլուխը կը շարժէր, Գրիտանին կը շնորհակէ: Այն, ինչ գեղեցիկ ու խնայողից անուն: Այն Գրիտան զարաիցով, չէ լնէ միմակ արքունեաց, հապառափ, բոլոր երկրիս մէջ միութեան եւ ուրախութեան պիտի որ ըլլայ:

Այնքան Հերմանին կը ընտելութեան կը հաստատար, եւ անոր փոքր ներքաւտ կ'ուրախանար:

Կաեւ հիւանդոտ մայրն ալ, թեպէտեւ հարց մէկ անգամ միմակ, և ան ալ անցողորայ տեսած էր, Հերմանին ընտելութեանը փոքր կը ցընէր: Ինչ բարեկամն ըլլալով, անմոռն հարսին փոքր ալ պնդէր կը դատէր: Օրիորդ մը, գորն որ իմ բարի որդիս իրեն ամուսին ընտելած է, ոչեւ որ բարի ըլլայ, կը մոռնէր մայրը, եւ միութեան իր կենացը վերջին ժաման կը տպանէր:

Այն վերջին ժամը, որուն բարեկամն ալ խորհրդականութեան կ'ընտելէր ի վեր կը պատրաստուէր, անակնկալ մերձեցաւ: Իր անգամ իր կընտել իր կողմէն կ'ընտելէր ան անապատներն ու գէշ վարմանը, անոր անողութեանն պնդէր տկարացեցաւ: Եւ արմատէն խախտած էին, որ ամենեւին ալ երկայն կենաց յոյս չէր կընար ունենալ: Անոր համար կը բաղձար, յառաջ քան իր աշուրները մշտնջենաւոր դոցիւր, Գրիտանին կ'ուսուցէին, իրեն ամուսին իր սիրելի որդեղն քոմը տեսնէ: Կ'ուսուցէին բարի մայրը բաղձնաբեր կատարել, միմակ հարսինը ընտելեալ տեսալիւրով:

Պատիկը գեղեցիկ մարմն մէջ կատարուեցաւ: Իշխանական շքեղութեամբ պատիւն ու շնորհակցեց գեղեցիկութեամբ կեցաւ Գրիտանին խորաններն ուր, եւ անոր քոմ ամենեւեցանիկ Հերմանը, Մարտիրոսի բարեկամն երկուստեք կ'անարտ, օրհնելով աս սուրբ դաշնաբեր կատարեց:

Կատարուէն անա զիրենք երկուստեք և իշխանին մարմն անկողնին քոմ տարաւ սրբէն զի անկողնի մայրենի օրհնութեան ընդունին:

Բայց ինչ սուրբի տեսարան: Այն ու զոռա հարսը աւելի անգամ անտեսուէն, Գրիտանին գեղեցիկ բոլորովն խաւարեցաւ, Երբ ան անտեսուէն կ'աղարկէր, տկար աշուրներն արցունքով լեցուեցան, յաճախ ընտելութեանը զոռա օրհնութեան կը շարժէին, ու խնդրական նայուածքով մը, սիրտ ծակալ ձայնով մը Հերմանին գոչեց, ոչ զգուշացնելու օրհն: Երբ անքան ու աշուրները յախտեանց համար գոցուեցան, դիմէ մը դարձաւ:

Երկուստեք անտեսուէն վհատութեան չեղեցաւ ստորագրուի: Գրիտանին ինչու մարմնը, ու Հերման լսելով հոգին փառն մօրը փոքր ինչու:

Այսպիսի գեղեցիկ մը պատճառը ինչ քան կընար ըլլայ: Երբ անքան հանգուցեղն յառաջանաւ հոգին բաժնուած տան, ամբողջական հարսին սիրտը տեսաւ, և անոր մէջ իր որդեղն տկար ընտել բարեկամ կարգաց: Եւ կամ լնէ անոր սրտին մէջ Հերմանին գաղանի խորհուրդները նշանեց: Բայց ինչ որ կ'ուզէ ըլլայ, իր փշա քիչ պատահելու քան էր: Եւ գեղեցիկ, բոլոր ներկայ և զոռները սաստիկ զարհուրեցաւ: Եւ աս ժամանակ անմիջապէս ան զէշ էր Հերմանին վիճակը: Մէկ կողմը անշնչեղ մայրը, ու մէկ կողմը նուազած ու մարած ամուսինը: Երկայն ասան էր կընար ինչն իրեն դալ:

Հոգեղնութեան ինչ ու պատի մի եւ նշն սրբ գոչեց վերջապէս ոտսակի ցուէն օրհնական սիրտը: Եւ ընտելութեան արցունքն իր խօսքը հեղձեցին: Իր բարի մօրը ցաւի կորուստը, եւ անոր խորհրդաւոր մարդարեւութիւնը, իր սրտին փոքր արտաքին կարգի ծանրութեամբ կը կընար, ու սաստիկ կը ծնէր: Բայց սակայն արցունքը ծնուած սիրտը քիչ մը լնէ լնէլուցեցաւ: Եւ:

Այնքան հարս անմիջապէս իր խօսքը, անկողնին փոքր տարին, աս շուտ մը նորէն ինչ իրեն եկաւ: Իր սիրտը գեղեցիկ ու նշանակիչ նախնորութեամբ ու անհաշտ տեսութեամբ ընտելած էր: Եւ երբ որ Հերման քոմն մը ժամ

եւոր անոր խօսքը զնայ զնայ անտեսուէն աղախնայ մը հետ անտեսուէն կ'ուզէ էր: Հերմանին տեսաւ ու յառաջ վիճակը, չեղեցաւ մարդ երեւալայել եւ ոչ ալ ներառարկել:

Պատիկը շարունակեց:

ԱՅԳՆԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆ ՏՆՈՒՄՆԵՐԻ ՄԵՋ

Հնդկաստանի մէջ պատահած վերջին գեղեցիկ անկ իմանալու համար շատ հարկաւոր է նշն երկրին մէջ Անգղիացւոյ բանած զիրքն եւ անննց ու Հնդկացի գանալան ցեղերուն ու լնայաւորներուն մէջ կ'ուզէ յարաբերութեանց փոքր տեղեկութիւն ունենալ: Առաջինայ հաստատունիս ասոր փոքր համաւոր բայց ճիշդ ծանոթութիւն մը կը բաժնակցէ:

Հնդկաստանի յայտնատարած եւ մարդաշատ թագաւորութիւններուն մէջ Անգլիայի տերութեան անմիջապէս իշխանութեան տակ կ'ընտելեն եւ Ա. Անգլիայի գահակցութիւնն Աւա, Ահմա, եւ Բենճապ գաւառներուն հետ, 24,500 քառակուսի մղն երկրով եւ 91,593,000 բնակչով, Բ. Մատրասի գահակցութիւնն 6936 քառակուսի մղն երկրով եւ 22,301,000 բնակչով, Գ. Պոմպայի գահակցութիւնն Բեկոյի հետ 4484 մղ. 13,633,000 բնակչ. Ասամ 857 մղ. 602,500 բնակչ. Երեսմեա եւ Կախար 487 մղ. եւ 340,000 բնակչ. Արուալան 765 մղ. 230,000 բնակչ. Գանատերիմի, Մարգարայի, Կապոյի եւ պոյն կ'ընտելեն 1530 մղն 85,000 բնակչ. Մարգարայի ծանրութեան գահակցութիւնն 74 մղն, 200,000 բնակչ. Ընդ ընդ 69,636 քառակուսի մղն երկրով 128,984,500 բնակչով: Հարկատու երկրներն են Նեբալ, Նիլոյ, Հայտերապատի եւ Նախալի հետ, Հոլար, Պորալ, Կոլալ Սիւլ, Պափալ, Սեւար, 31 իշխանութիւններ: Արմատեղանի մէջ, 6 իշխանութիւն Ստիւարի եւ Ներպատահի չորս բնակիչն մէջ, 11 իշխանութիւններ: Եւ անոր իշխանութիւնն, Երբ 9 հարկատու իշխանութիւնն, անոր ամենուն 27,870 մղն տարածութիւն եւ 43,500,000 բնակչ. ունի:

Հնդկաստանի իր բան հնդկ բնակիչներն զատ անի բարձր անտեսուած Աֆղաններ, Արաքացւոյ եւ Հնդկացի խառնուրդէն յառաջ կ'ընտելեն մը որն որ Մարալ կամ Մարալ կը կոչուի, մեծ փառաւորութեան քաղաքներն, մէջ 100,000 շախարհաւորայ Պորսիներ որոնք շատ հարուստ են, եւ բազմաթիւ Հրեաներ որոնք կ'ընտելեն ինչ բարեկամ գերութեան ժամանակն հետ կ'ընտելեն, հիմն Մալապարի կողմերը կը բնակին եւ երկրագործութեան, արտաւորն ու փառաւորութեան կը զբաղին: Անգլիացիք տանցմէ իրենց հնդկական բանակին համար շատ զինուոր կ'առնուն: Երբեմն Հրեաներն զատ կ'ան նաեւ սեւագործ Հրեացի որոնք հրեութեան գարձած հնդկներ կը կարծուին: Գրիտանեացի ամենէն երբ Հնդկաստան եկան՝ և լնէլու իրենց ինչ շատ նուազ է, ի վերայ պար ամենայնի բոլոր երկրին տիրողն եղան: Անգլիացւոյ մը զատ նաեւ Կալիպիցի (Բոնդիլերի մէջ) Բորդուկայի (Կոպի մէջ) եւ Զանիմարգի (Կրանգիլարի մէջ) պողատիկ երկրներն ունին: Արաքացւոյ ծովածոյնն ինչուն 200,000 ասորի բնակիչներ կը բնակին որոնց հետ ըլլալն երկայն ժամանակ անձանցմ մնացած էր:

Հիմնական տպաւորութեան ժամանակն Անգլիայացի համար ամէն տեղէն տեղի նշանաւոր են երկու երկրներն ուստի հարկ է անոնց փոքր մասնաւոր մտադրութիւն մ'ընել: Ներալ, բուն հիմնամտը Նախալ, Սորբ Երբ, Հիմնաւոր լեռանց հարաւային կողմը կը տարածուի եւ իր 2530 քառակուսի մղն տարածութեան մէջ 21 միլիոն բնակիչ կը բաժնակցէ: Բնակիչներ երբ ցեղ կը բաժնուին, Նիլոյի ընտելութեան երկրին քա

ընթերցողները բաժնուհի են և Գաղութացիները կրնան
ուսնի, ասելով իրենց լեզուն հնդկերենին ասորերը
է: Բարեկամները Գաղութի կրնան կր զուտման
և հնդկերեն կր իրեն: Հիմնական լեզունը բարձր
գարեբուն փայլ կր բնակի երբորց ցեղը, Գա-
ղութները: Ներառել փայլ 1788-ին վեր ախրող լե-
զա-որական ցեղը Կորթա լեզուաւորին ցեղն է,
ասոր համար ալ բոլոր Ներառելի Նաւ: Կորթա
կր կոչուին: Հիմնական լեզուաւորն (Ռաճա) Գա-
ղութի լեզուաւորն շահ հանուանով է: Իր աթո-
ռը Գաղութնաւոր բաղադրն է: Բոլոր իր զգրն են
բաղադրն կր լեզուաւորն ունին: Կր որովհետեւ եր-
կրն բնակը մոլորիկն են բաւական չորար, Երի-
տապարտոյ շատերն Ենդկերացոյց զնդերուն մէջ
զինուոր կր դրան: Աս լեզուաւորն մոլորիկը
պատերազմի ծառայիլ: Հաս յարմարութիւն ու-
նի: Կորթաներն առկից յատալ պատահած զի-
նուորական ապստամբութեանց մամանակ Ենդ-
կերացոյց մեծ սղնուխին մատուցին և հիմնայ տ-
անոնց մեծամեծ ծառայութիւններ կրնեն:

Երկրորդ Ենդկերացոց համար իշտաւոր էր-
կրն Բենճապի լեզուաւորութիւնն է, որն որ
Հնդկաստանի հիւսիսային ալեւմտեան անկիւնը
կրնայ և: Ինչոս ու Կառլէճ դեռեւորտ աւ հի-
մայայ լեզունը զիմայով փակուած է: Երկրորդ
շատ գետերով ծագուելուն պատճառաւ աստա-
բերք ունի: ասիէ Երած ձիերը ձիաւոր զորաց շատ
յարմար են: Իր մեծ քաղաքներն են Լաճոր, Սալթան
և Ենդկիստի: Բենակիլը Երի կանուանակն, որն
որ լէ Բէ արդի ալ կրնի տնու մին է: 1460-ին
Ենդկաւոր տնաւոր մէկն ուղեւոր իր ժողովրդեան
մէջէն հնդկական և մահմանական կրնին աւե-
լորդարտաշատութիւնները հանել տնու պարզ կրն
մը քարոզիլ և: Երիտանեւութեան նման բարձր
կանութիւն մը սովորեցաւ: Կառլէճ լեզու Ենդկի-
նէն և: Ինչ Կառլէճաներ ասոնց դէմ աստիկ
ատելութիւն մ'ունեցան և շատ անգամ Երիերն
սահաբուցան իրենց կրնին սրաշարտաւորութեան հա-
մար պատերազմ բնել, և աս պատերազմներով
բոլոր ազգը քաջ զինարարուն ազգ մ'երաւ:
1718-ին Գաղութներուն զորութիւնն ընկեւոր լե-
րանց փայլ քաշուելու սահաբուցան: քոյց երբոր
Նաորոշահ 1730-ին Տեհի տերեց՝ Նորէն վար ի-
ջան և Ենդկաներուն դէմ՝ յաղթութիւնն մ'ը-
նելով իրենց երկիրը ձեռք ձեցին և 12 ընկե-
րութիւն բաժնուցան որոնց զբաղմունքը Երտար
կր կոչուին: Գիշ մ'եարը Երտարներն սկսան
իրարու հետ պատերազմիլ մինչեւ որ Կառլէճի-
մինք աւ Երտարներն մէկն ամենուն յաղթեց
ու միահեծան տերութիւնն ստաւ: Երիերը 1813-ին
Ազգոր, Կառլէճ, Կառլէճ ու Բեշապի քաղաք-
ներուն տիրեց և: Իր տէրութիւնը 6000 քառա-
կաւս մըն ընդարձակեց 5 միլիոն բնակչով:
Հնդկաստանի մէջ իր մամունկուան տնկն զո-
րաւոր իշտանն էր և 1830-ին իր մահուան ժա-
մանակը 82,000 և: Երտարն կր լեզուաւոր կր-
թուած զորք, 740 լեզուաւոր և 70 միլիոն լե-
լերի գանձ մը լեզուաւոր: Իր մահուանէ ետքը Ներ-
քին իտալութիւն մը ծագեցաւ որուն տնկն տ-
նելու համար լեզուաւորն իր տնկաւորահաւ Կի-
լաղ-Մինք որդւոն տեղ կաւաւորութիւնը ձեռք
տանելով՝ Ենդկերացոց գեւ պատերազմ քաջաւ,
քոյցն զի ասով ժողովրդեան մտադրութիւնն եր-
կրն զուրս գործընէ: 1840-ին կիւններն սկի-
սան և շատ սղնուհեղ պատերազմներ մու-
ցան: քոյց մերթապէս տնկաւորն զինն յաղթող
կաւ և 1849-ին Կարտի մէջ Բենճապ միւս տնդ-
կեան երկիրներուն հետ միացաւ: Կառլէճ Կառ-
մի և Զամն: Կիւլաղ-Մինքն լեզու արուելան:
Ենդկերացն Բենճապի վրայ դրած կատաւորներն
այնպիսի բնկացք մը բուռնցին որ Երիերն իրենց
անկաւորութիւնը կորսնցուցած ըլլալը բոլորովին
մոռցան և սկսան աղէկ հոգսաւորութիւն ցուցը-
նել: Հիմայ աւ Երիերն են որոնք ամեն տեղ
Ենդկերացոյց ըզ կր պատերազմին և արտաւ-
րութիւնը նաւաւելու մեծապէս գործակից կը-

լան: Իսկ ան զորքն որուն վրայ Ենդկերացի իրենց
բոլոր վտաճակները գրած էին, հիմնայ իրենց
անհաշա լեզուաւորներն եղած են:

Երբ որ 1750-ին Երեւելեան Հնդկաստանի բն-
կերութիւնն աշխարհակաւորութեան պատերազմ մը
սկսաւ, շատ հնդկերէն իրենց զինուոր գրուելան,
որոնք քիչ ժամանակուան մէջ աղէկ կր լեզուաւոր
ու քաղաքները պատերազմելով անգլիական
երկիրներուն ընդարձակութիւնն մեծապէս ոգնե-
լին: Իսկիւն կարծուեցաւ որ աս Հնդկերէնը մի-
այն հետեւեղ զորք ըլլալու յարմար են: ասոր
համար ալ իսկիւն միայն Հնդկաստանի մէջ գրու-
նաւած մահմանական զաղթականներն ձիաւոր
զորք կ'ունուէր, քոյց երբ որ Ենդկերացի տեսան
որ նաեւ Հնդկերէնը ձիաւորի շատ յարմար են,
տնկն ալ զնդեր կաղթելու սկսան, որն որ մեծ
զիւրութեան ալ դրուի Երաւ: քոյց հետեւ ամեն
զինուոր իր ձին ալ հետը կր բերէր: Աս կերպով
հնդիկ և մահմանական ձիաւորաց իրեր շատ
աւելցաւ և Կիւլաղի բունկը միայն 10 կանա-
նաւոր և 27 անկանոն (կատարեղ կր լեզուաւոր
միայն իրենց տղային զիւստով լեզու արուած)
զնդեր ունեցաւ: Կատարեղ բանակը 8 և Կոմ-
պոզիթը 3 կանանաւոր ձիաւորաց գաւնդ: Իսկ և
բոլորան ձիաւորը Հնդկաստանն բաղադրին հա-
նուելան:

Իսկն որ աս ձիաւորներն Ենդկերացոյց հաւա-
տարիմ մեացած էին, անոնց տերութեան ստաւիկ
գորութիւն և: Հոտատաւորութիւն մը կու տային,
սակցին հիմնայ տաւաւորութիւնն մէջ մանկելով
անգլիական զնդերուն գործողութիւնները արաւ-
քոյց կորդի դաւարացեղին: Եմեն յաղթութիւն-
ներն որ հետեւեղ զորք կ'ընէ, մեծ ոգուտ մը յա-
ռաջ չի բերէր, փան զի Հնդկերէն իրենց ձիա-
ւորներն ունիւթեմը կարող կ'ըլլան և քո-
չուիլ առանց լեզուաւորն հաղթուելու: աս ձիաւոր-
ները նաեւ Ենդկերացոյց բերաւ պաշտօններուն
վրայ յարմարելով կր յաղթուելին և: Զամնե-
րուն ապահովութիւնը կ'արկնէ: Եմեն Հնդկերէն
իրենց ապստամբութեան մէջ փարանութիւն ու-
նեւային և: Իրենց գործողութիւնները կարգաւ-
րեալ կերպով և մէկ դիւաւորի մ'աւաւորեղութ-
իւնաւ կատարին, իրենց ունեցած անբաւ մի-
ջոյններով գուցէ Ենդկերական զինուոր քրած ամեն
ձիաւորը բաղադրին պարագի կը հանէին: ասկցն
աս միութիւնը՝ պակսելով և աղէկ աստղորդ-
ու դրուի մը չուենաւորով՝ անտարակցոյ Ենդկերացին
Եկած ոգնական զորքերը հոտներէն ետքը բոլոր-
ովն պիտ'որ նաւաւին:

ՄԵՐԵՒԵԼՈՒՄԷ

Պր. Միւր-Ին արեւել Բոր-Բոր:

Ա իննայի մտերը Պր. Միւր-Ին ունեցած
աղիւսի (Բոր-Բոր) գործարանն անտարակցոյ և: քո-
պայի պայտի գործարաններուն ամենէն մեծն և
տեսնելու արմանին է: Գործարանը 177 զերմա-
նական արաւաղ (700,000 կանգունէն ունի) տեղ
կը բռնէ և շատ զարեբու համար պատրաստ
գործելու կու ունի: Իր փառարանայ լեզու 44
կը համար որոնք 3,940,000 աղիւս կ'աւելուն: Ե-
կէ գաւ գործարանն ունի 2000 գործաւորաց հա-
մար բնակարան, 200 զոյգ ձիաւ տնկներ, 120
տղայ գարմանելու շէնք մը, 60 հիւանդի հիւան-
դանոց մը, 6 բնակիք ծախելու խանութ և ու-

րիշ գանապան տանց նման շինուածներ: Զարու-
տարի գործարանը 60 միլիոն աղիւս կը շինէ ան-
համար կուէ զիւրիկի զարդերէն և արձաննե-
լէն գաւ որոնք մինչեւ Երեւել և Եմերիցա կը
իրկուին: 2500 գործաւոր տնդաւոր գործարա-
նին մէջ կը գործեն, զորոնք Պր. Միւր-Ին հո-
պէս կը իման: Երեւել գործարանը գիւղիկի զոր-
գործած եկեղեցի և գործաւորաց տղոց կր-
թութեան համար գաղաղ մ'ունի:

Արեւել-Ին Բոր:

Երբ Բոր-Ին մէջ գիւնեւան ընկերութիւն
մ'անցած տարի 100 տղար փարձը խոտացաւ
հետեւեղ հարցման աղէկ պատասխան մը տու-
լին: "Մերքը ցիւլու տնկն ապահով միւրոն
նրն է: Արեւել Գործարանը ունի ցիւլն ընդ ու-
նեցաւ, որուն լեզուական պատասխանն աս եղաւ:
"Կատարեղութիւն լեզու պէտք է բաղադրել":

Արեւել-Ին:

Հնդկաստանի զանազան վաճառոց մէջ նշա-
նաւոր և շահաւոր է նաեւ իր վարդն: Զկայ
տեղ մ'որ աս ծաղիկն այնպի գեղեցկութիւն
ու հոտ ունեւայ, ինչպէս Հնդկաց պարսեղներուն
մէջ: Խիճանկիր կայսեր համարուող կ'ընէ Նոր
Մայ որուն Հնդկերէնը Կուր ձիահն (չոյս ալ-
խարհի) անունը տուած էին, չէ ինչ միայն մե-
ծամեծ բանիքներն ալ նաեւ ամբողջ ընտր քնի
վարդաւոր լեզունէ կու տար և պարտեղին մէջ
պարտած տնկն տնու հոտով կը զմայլէր: Ար
մ'երբ որ կայսեր հետ Գաղութի Միւր-Ին պա-
տան զիւրիկի պարսեղին մէջ այսպիսի ընտր քնի
մը բով կը պարտէր, զին երեւր բարակ փրփուր
մը նշմարեց: շուտ մ'անկէ քիչ մը ժողովը և
այնպիսի գրունէի հաւ մ'աւաւ որ վարդաւոր
հոտն անոր բով ունիլ էր: Եսոր վրայ զարմա-
ցած քաղքին իւրիկի տնկներուն աս փրփուրը քն-
նել տաւ, որոնք աս զեղքէն վարդի իւրին շի-
նութեան կերպն իմացան և սկսան ի գործ դնել:
Կուր Մայ իր տնկանց պատուոյն համար աս
անուշահոտ իւրին անունը Եմեր ձիահնկիր գրաւ:

Ա արդի իւրին այնպիսի սուղ ըլլալուն պատճառ
իր շինութեան դաւարութիւնն և 20 լիտր լեզու
վարդը 30 լիտր ընդ միշ զարծիքի (Բոր-Բոր) մը
մէջ կը դնեն և 5 մամ շախար կրակով և
փելով 15 լիտր վարդաւոր կը հանեն: Աս վար-
դաւորը զարմեալ 20 լիտր լեզու վարդի վրայ
կը լեցնեն 8—10 լիտր ալ հասարակ զուր կը
գնեն և դարմաւ միշ գործիք կ'անցնեն:
Եմէ վարդը զարուող հոտ ունեւայ տեսակ է:
5 մամ կ'փելով՝ սաստիկ անուշահոտ վար-
դաւոր մը կու տայ, տնկայ հոյէ կամ աղէկ ա-
նուաւած պղնձ տնկն մէջ կը պարպեն ու գի-
շեր մը բոյց ունի մէջ լեզու կու տան: Երկրորդ
առաւուն վարդի եղն կամ Եմերը զին երեւր
ժողովուած կ'ըլլալ, զորն որ քիչ մը ժամանակ
լեզու կու տան որ գաւի, և: Ետքը զին բաւ-
նելով պղտիկ շիշերու մէջ կը ժողովն: Կատա-
տան մինչեւ 50 լիտր վարդէն հարկէ 2 տղամ
եղ կ'ընէ: Հնդկաստան աս ծանրագին վաճառքը
շինելու բաղադրութիւն գործարաններ կան: Կաւ-
եւորութեան համակաւսանի Կըզմեղ զեղն՝ որ
մեծամեծ վարդաստաններ կը գտնուին, վարդի իւր
կը շինուի, սակայն առիկայ Հնդկաստան իւրին չի
հաստատիր:

ՎԵՐՆԱՅԻ ԴՐԱՍԱԾՈՒԹԵԱՆ ԸՆԹԱՅԷ

1857 ԿՈՆՏԻՆՏԻՆՈՒԼԻ 14 (2) 16 (3) 17 (5) 18 (6) 19 (7) 20 (8)											
Բնակչություն 100 հարյուր, ֆի. արծ. ֆիլոր.	—	—	—	—	—	—	2 արծա. անհատ. արծ.	—	—		
Բնակչության 100 ընդհանրական ֆիլոր.	107 1/2	107 1/2	108	107 1/2	107 1/2	107 1/2	1 1/2	—	—		
Բնակչության 200 հարյուր, ֆիլոր.	105 1/2	105 1/2	105 1/2	105 1/2	105	105	2	—	—		
Լուծարան 1 փառառ. արծա. ֆիլոր.	10 28	10 28	10 33	10 33	10 28 1/2	10 49	3	—	—		
Հարյուրական 100 արծա. արծա. ֆիլոր.	—	—	—	—	—	—	2	—	—		
Կարգավիճակ 300 ֆիլոր.	124 1/2	125	125 1/2	125 1/2	125 1/2	125 1/2	2	—	—		
Կարգավիճակ 200 արծա. արծա. ֆիլոր.	105 1/2	106 1/2	106 1/2	106 1/2	106	106	2	—	—		
Կարգավիճակ 200 ֆիլոր.	125	125 1/2	126 1/2	126 1/2	126	125 1/2	2	—	—		
Հարյուրական 100 արծա. արծա. ֆիլոր.	107	107	107 1/2	107 1/2	107 1/2	107 1/2	3	—	—		
Կարգավիճակ 1 փառառ. արծա. ֆիլոր.	—	—	—	—	—	165	31	—	—		
Կարգավիճակ 200 ֆիլոր.	261	261	261	261	261	261	31	—	—		
Կարգավիճակ 1 փառառ. արծա. ֆիլոր.	11 1/2	11 1/2	11 1/2	11 1/2	10 1/2	10 1/2	—	—	—		
(Arggio) Կարգավիճակ 1 փառառ. արծա. ֆիլոր.	8	8	8 1/2	8 1/2	8 1/2	8 1/2	—	—	—		